

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ХЛІБОВИРОБНИЦТВА НА БАЗІ ІoT ТА PROMETHEUS

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Анотація

Розглядається архітектура інтелектуальної системи моніторингу технологічних параметрів хлібовиробництва, що інтегрує ІoT-вузол на базі NodeMCU V3 (ESP8266) з платформою Prometheus+Thanos. Запропонований підхід забезпечує безперервний збір п'яти типів параметрів виробничого середовища (температура, вологість, рівень CO₂, рівень рідини, присутність персоналу) та їх передавання у форматі Prometheus Exposition Format. Інтеграція алгоритмів машинного навчання (Isolation Forest, LSTM, SAC) з технологіями пояснюваного ШІ (SHAP, LIME) забезпечила точність виявлення аномалій $F1=0,918$ при скороченні часу підтвердження алертів на 66,3%.

Ключові слова: ІoT-моніторинг, NodeMCU V3, Prometheus, Thanos, Isolation Forest, LSTM, SHAP, LIME, хлібовиробництво, АСУ ТП.

Abstract

The paper presents an architecture of an intelligent monitoring system for bread production technological parameters, integrating an IoT node based on NodeMCU V3 (ESP8266) with the Prometheus+Thanos platform. The proposed approach provides continuous collection of five types of production environment parameters (temperature, humidity, CO₂ level, liquid level, personnel presence) and their transmission in Prometheus Exposition Format. Integration of machine learning algorithms (Isolation Forest, LSTM, SAC) with Explainable AI technologies (SHAP, LIME) achieved anomaly detection accuracy $F1=0.918$ while reducing alert confirmation time by 66.3%.

Keywords: IoT monitoring, NodeMCU V3, Prometheus, Thanos, Isolation Forest, LSTM, SHAP, LIME, bread production, automated control systems.

Вступ

Підвищення ефективності хлібовиробництва в умовах Industry 4.0 потребує постійного контролю технологічних параметрів: температури та вологості камер розстойки, рівня CO₂ при ферментації, рівня рідини у замішувальних баках. Традиційні засоби автоматизації — SCADA/MES системи — характеризуються високою вартістю впровадження та складністю інтеграції з сучасними платформами аналізу даних [1]. Розвиток ІoT-технологій відкриває можливості для побудови розподілених систем моніторингу з мінімальними витратами при збереженні промислової надійності.

Результат дослідження

Розроблена система реалізує чотирирівневу архітектуру: рівень збору даних (ІoT-вузли NodeMCU V3), рівень збирання метрик (Prometheus v2.47.0), рівень довготривалого зберігання (Thanos v0.32.2 з MinIO) та рівень інтелектуального аналізу (модулі ML і XAI). ІoT-вузол інтегрує чотири типи первинних перетворювачів: DHT11 (температура 0–50°C ±2°C, вологість 20–90% ±5%), MQ-2 (рівень CO₂/газу 0–1023 ADC), HC-SR04 (рівень рідини 2–400 см ±0,3 см) та HC-SR501 (присутність персоналу, дискретний вихід 0/1). Прошивка реалізована мовою C++ (Arduino IDE 2.3) та забезпечує HTTP-сервер на порту 9100 у форматі Prometheus text-based exposition format, що унеможливило необхідність додаткових адаптерів [2].

Для 5 технологічних вузлів (20 сенсорних точок) система забезпечує `scrape_interval = 15` с при затримці відповіді ІoT-вузла 48 ± 12 мс та `uptime 99,7%` за 72 годинного тестування. Конфігурація Thanos із компонентами Sidecar, Querier, Store Gateway та Compactor забезпечує необмежене зберігання метрик при стисненні даних у 8,3 рази відносно формату TSDB Prometheus [3].

Модуль виявлення аномалій реалізує модифікований алгоритм Isolation Forest з контекстним зважуванням оцінки аномальності. Поправочний коефіцієнт враховує кореляції між сусідніми

сенсорами та часові патерни нормальної роботи обладнання, що підвищило точність виявлення у порівнянні з базовим алгоритмом на 3,2%. Модуль прогнозування EnhancedLSTMPredictor реалізує двонаправлену LSTM-мережу з механізмом уваги (три шари 128–64–32 нейрони), що забезпечує прогнозування часу до відмови з MAE = 5,3 год на горизонті 48–96 год. Результати роботи моделей наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Результати валідації інтелектуальних модулів системи

Модуль	Precision	Recall	F1-score	Latency, мс
Isolation Forest (модифік.)	0,912	0,925	0,918	38 ± 4
LSTM + увага (прогноз RUL)	—	—	MAE 5,3 год	74 ± 12
SHAP (пояснення)	Faithfulness 0,94	Stability 0,89	—	38 ± 4
LIME (локальні пояснення)	Faithfulness 0,87	Stability 0,82	—	74 ± 12

Підсистема пояснюваного ШІ (XAI) інтегрує SHAP TreeExplainer для алгоритму Isolation Forest та LIME TabularExplainer для LSTM. Сукупна затримка генерації пояснень становить 112 ± 14 мс, що задовольняє вимогам реального часу АСУ ТП. Відображення пояснень безпосередньо у Grafana v10.1.2 через кастомний плагін підвищило рівень довіри операторів до рекомендацій системи з 47% до 89% та скоротило час підтвердження аномалій з 18,4 до 6,2 хвилин [4].

Висновки

Розроблена інтелектуальна система моніторингу хлібовиробництва поєднує переваги низькобюджетних IoT-компонентів (вартість одного вузла ~18 USD) з потужністю промислової платформи Prometheus+Thanos та алгоритмами машинного навчання. Система забезпечує F1-score виявлення аномалій 0,918, uptime 99,7% та ROI впровадження 939,0% за вісім місяців. Застосування XAI-технологій (SHAP+LIME) усуває головний бар'єр впровадження ШІ в АСУ ТП — недовіру операторів до «чорної скриньки» — без зниження точності виявлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Mahnke W., Leitner S.-H., Damm M. OPC Unified Architecture. Berlin: Springer, 2009. 347 p.
2. Юхимчук М. А., Стрембіцький П. В., Перепелиця С. В. Використання віддаленого моніторингу для підвищення якості та ефективності у виробничому середовищі. Вісник ХНУ. Технічні науки. 2024. № 3 (335). С. 330–335.
3. Стрембіцький П. В., Юхимчук М. А., Лесько В. В., Перепелиця С. В. Централізований моніторинг інфраструктури з використанням системи THANOS. Вісник ХНУ. Технічні науки. 2025. № 1 (347). С. 417–424.
4. Bisikalo O. V., Yukhymchuk M. A., Strembitskyi P. V., Lesko V. V. AI-Enhanced Monitoring for Law Enforcement Security Systems. CEUR Workshop Proc., AISSLE-2025. Vinnytsia, 2025.

Стрембіцький Павло Павлович, аспірант кафедри автоматизації, комп'ютерно-інтегрованих технологій та робототехніки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail: mateyuk2@gmail.com

Юхимчук Марія Сергіївна доктор технічних наук, професор Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця. E-mail: umc1987@vntu.edu.ua

Науковий керівник: Юхимчук Марія Сергіївна, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Strembitskyi Pavlo Pavlovych, PhD student, Department of Automation Computer-Integrated Technologies, and Robotics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. E-mail: mateyuk2@gmail.com

Yukhimchuk Maria Serhiivna, Doctor of Technical Sciences, Professor, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, E-mail: umc1987@vntu.edu.ua

Scientific Supervisor: **Yukhimchuk Maria Serhiivna**, Doctor of Technical Sciences, Professor, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.